

UNUTARNJA DRAMATURGIJA ESEJA

(recenzija rukopisa Sabahudina Hadžialića:
ORGANI(ZOVANA)ZIRANA ANARHIJA)

Izvodi...

...Nekada, ne tako davno, učili su nas da je nacija povijesna tvorevina nastala na određenom stupnju društvenog razvitka i da će na određenom stupnju i nestati. Bila je to nekakva marksistička definicija nacije koje su se naši profesori držali kao svetinje, a danas je, pak, najveće svetogrđe pokušati spomenuti da uopće postoji takvo mišljenje. Ako se pitate ZAŠTO se to dogodilo, odgovor možete naći u jedanaestoj tezi o Foerbachu u kojoj taj anatemizirani Marx kaže da svijest ljudi ne određuje društveno biće, već obratno, da okolnosti u kojima živimo određuju našu svijest.

Sabahudinu Hadžialiću je to sasvim jasno, ali se on dobre tri godine pita KAKO SE TO DOGODILO - ODNOSNO KAKO SE TO DOGAĐA.

Naravno, svaki iole ozbiljan čovjek, intelektualac po poslanju, morao bi se to zapitati. No, pitanje je kada će se to tko zapitati javno? Sabahudin Hadžialić se odvažio pitati sebe, odnosno nas, početkom trećega milenija ili pak 21. stoljeća tj. 2001. godine....

...Prozor istinoljubivim pričicama svjetlogleda ovoga još uvijek mladoga intelektualca otvorio je časopis za obrazovanje, nauku i kulturu «MOST» koji je u 28 godina *izbacio* 166 brojeva, od kojih se 77 pojavilo kao nova serija. Alija Kebo naprosto je otvorio prostor ljudima koji polagano osvajaju nedosegnute obzore slobode. Časopis je to koji se tiska u 500 primjeraka i ništa on ne može radikalno promijeniti u ovome našem svijetu permanentnih promjena, čas nabolje, čas nagore. No, svojom redovitošću i nepretencioznošću on je odškrinuo čvrsto zatvorena ksenofobična vrata stanja duha i to je njegova najveća zasluga u ovom vremenu.

Sabahudin Hadžialić je novinar sa 25 godina radnog iskustva iza sebe. Poznajem ga od 1986. godine. Uvijek je pisao snažne komentare i osvrte, ali u ovom razdoblju koje smo opisali on je od čisto novinarske forme osvrta napravio pomak ka eseju. Po veličini i izboru tema to su još uvijek osvrta, ali po načinu obrade i stilu pisanja, njegovi osvrta poprimaju odlike mini eseja, a eseji su tekstotvori između novinarskih i znanstvenih, najbliži svijetu umjetnosti....

Sabahudin Hadžialić je u svijet umjetnosti već odavno zakoračio kao pjesnik i kao dramski pisac. Dramski tekst «Vrijeme je za» vidio sam još osamdesetih, a prošle godine ga je doradio i dao da se izvede na daskama amaterskog teatra u Bugojnu. Prva knjiga poezije «Amanet» pojavila mu se 1996. godine, druga «Testament» (u Francuskoj 1998.), treća «Šapat u tami» 2000. i «Prosjaci uma» 2003. godine. Budući je jedan od mini eseja u ovoj knjizi isto naslovljen i budući u njima u pravilu, na kraju, nalazimo stihove kojima završava svoje mini eseje, treba nešto više reći i o autorovoj poeziji, posebice o posljednjoj zbirci.

U poplavi stihoklepstva rijetki su autori koji se na poetskom nebu iznad Bosne i Hercegovine javljaju kao zvijezde s vlastitom poetikom, vlastitom estetikom i vlastitim poimanjem uloge pjesnika i njegove poezije u sveukupnom odgonetanju sivila beznađa. Još su rjeđi pojedinci koji se usude pobuniti, prkositi uobičajenim obrascima i shemama, trendovima i modama.

Sabahudin Hadžialić jedan je od tih rijetkih koji se usudio pisati poeziju nastalu iz svjesnog i nesvjesnog ambisa unutarnje pobune i spremnosti da se raskinu okovi zarobljene forme i beznadne suštine.

Sabi se neprekidno nešto pita: "Da li je moguće?", "U čemu sam pogriješio?" a u pjesmi PROSJACI UMA poslije jedne gotovo aforistične konstatacije: *Razaraju/ nadu/ sutrašnjice/*

hraneći/ se sivilom/ današnjice, on se pita: Da li sam drugačiji? (To je, uzgred rečeno, cijela pjesma).

U mini-eseju naslovljenom kao i gore spomenuta pjesma Sabahudin Hadžialić pravi poređenja o stanju nacionalnih sloboda prije (osamdesetih) i poslije (devedesetih) on se pita KAKO prevladati samozadovoljstvo što državu imamo koja «samo što se nije urušila sopstvenim libidom o uspostavljenosti». Isto to pita i čitatelja, podsjećajući ga da je krhko znanje...Balkansko.

Poezija je danas napustila idilične slike o cvijeću i mjesecini. Većina suvremenih pjesnika i kritičara slaže se da je ona u sadržinskom smislu najbliža filozofskom eseju. Sabahudin H. što se toga tiče, tu je apsolutno kod kuće. On u tridesetak riječi napiše izvanredan esej o prosječnosti, koji je uz to dobra poezija. (Pjesma «Average» str. 57.)

Sabahudin Hadžialić je kao pjesnik sasvim svjesna osoba. U njegovoj poeziji nema srecdrapajućih frustracija. To je poezija reducirana, ogoljena, svedena na aforizam, haiku jezgrovitost bez ikakve formalne stege i donosi nam estetiku potpuno slobodna stiha. Sabahudin konzistentno vodi svoju estetiku ružnoga (sam naslov upućuje na nešto ružno – «Prosjaci uma»). Njegova poezija je svojevrсна pobuna protiv stanja duha.

Mini-eseji objavljeni u časopisu «MOST» (ima tu nekoliko osvrtā i nekoliko referata i izvješća koji se u sve uklapaju kao svjedočanstvo vremena) imaju autentičan autorski pečat, osobitost koja se posebice ogleda u činjenici da su to eseji s neobičnom unutarnjom dramaturgijom. Dva su tu lika. Student i profesor. Autor nekako sebe, svoju autorsku poziciju, više poistovjećuje sa studentom – jer student je taj koji postavlja pitanja. A profesor, koji ga je jedno učio, a danas drugo radi, pokušava to opravdati na svoj profesorski način. Profesor je zapravo autorov *alter ego* (drugo ja), studentov vjoran prijatelj, odnosno pomoćnik, koji treba pomoći mu da shvati kako je iz jednoga ja prešao u drugo ja. U tekstu pod naslovom «Prosjaci uma» on svoga profesora naziva «alter ego moga suicida» i time načinja pitanje identiteta tj. kako on, kao ista osoba, više nije identičan sam sebi (ljudi zaborave da stare i da postaju makar mudriji), odnosno, kako smo svi mi (ili ogromna većina) preko noći zauzeli dijametralno suprotne stavove. Kako isti profesor koji je nas učio jedno, danas našu djecu uči nešto drugo, sasvim suprotno.

Autor ne skriva svoju nostalgiju. No, njegova nije tzv «jugonostalgija» kojom se diskvalificiraju svi kritičari društva organizirane anarhije (autorovo bosanskohercegovačko domoljublje i rodoljublje ne može se dovesti ni jedan tren u pitanje), već nostalgija srednje klase, društvene skupine koja bi u svakom razvijenom društvu trebala biti mjerilo društvene zrelosti i uravnoteženosti. On u kratkom tekstu «Odlazim u noć» upoređuje svoga oca (profesora) kada je imao četrdeset i sebe sada kada je on navršio četrdeset. Njegov je otac mogao ići na ljetovanje u Francusku, napravio je kuću na moru i uvijek imao bogatu trpezu. On sada može u Francusku ako ga pozovu i sve mu plate, na more ide u očevu kuću a trpeza mu je «siromašno bogata baznim vitaminima».

Naime, detaljnijom analizom sadržaja Sabahudinovih eseja može se pronaći ideja takve težine da mogu promijeniti čitavu suvremenu sociološku znanost. On te ideje ne razrađuje, ali nad njima se treba zamisliti. Posebno bih apostrofirao slijedeću misao iz eseja «Zajedništvo različitosti ili ljubi bližnjega svoga». On kaže: «Danas je na sceni ubijanje društva i stvaranje interesnih grupa i to ne bilo kakvih, već grupa koje zatvaranjem u sopstvenu ljušturu bezumlja stvaraju pretpostavke za nestanak njih samih». Ovo je fenomen s kojime će se tek suočiti naše društvo i naša sociologija, a bogami, i etika, i filozofija, i teologija, i ekonomija, i politologija, i psihologija, itd.

Da je samo ovo vrijedno u čitavoj knjizi, što naravno, i nije jedino, trud uloženi u njezino izlaženje bio bi opravdan. Knjiga je to puna poticajnih, pomirljivih, promišljenih tekstova, autentičnoga stila pisanja.

ANTO ZIRDUM